

Læring i frivillige organisasjoner

"Frivillighetens læringslandskap" er tittelen på en hovedfagsoppgave i yrkespedagogikk skrevet av Trine Thommessen (2006). Oppgaven stilte spørsmålene: *Hvordan foregår læring i frivillige kulturorganisasjoner og hva karakteriserer læringslandskapet hvor læringen finner sted?*

Som en del av svaret på det første spørsmålet har Thommessen laget en modell for læring av ferdigheter på begynnernivå: Stegene i modellen bygger på hverandre:

1. Å få anledning til å være til stede
2. Å bli inkludert i læringsfellesskapet
3. Å være interessert og oppmerksom
4. Å observere
5. Å imitere (herme), å prøve
6. Å delta i problemløsning
7. Å skaffe seg mer erfaring, å øve

Å få anledning til å være til stede kan synes helt selvfølgelig. Men i denne sammenhengen står "å få anledning til å være til stede" helt sentralt. I dette "frivillighetens læringslandskap" er det oftest opp til frivillige i lokalmiljøene å arrangere og bekjentgjøre opplæringstiltak. Det er med andre ord viktig at disse frivillige fortsatt orker, har lyst til og får rammebetingelser som gjør det mulig for dem å gjennomføre dette arbeidet.

Å bli inkludert i læringsfellesskapet er neste trinn. Evnen til å inkludere nykommere er et gjennomgående tema: "Å bli møtt med tillit", "å bli møtt med vennlighet" og at alle hilser på hverandre og blir kjent gjennom en presentasjonsrunde fungerer inkluderende og fremmende for læringen.

Å være interessert og oppmerksom er ord som beskriver aktiv deltakelse på et høyere nivå enn bare å være til stede.

Å observere er nødvendig for å komme videre. Deltakerne observerer både bevisst de som er kyndige som de skal lære noe av og, kanskje på et mer ubevisst nivå, alle de andre.

Å imitere (herme), å prøve, er neste trinn. Det er ikke nok å bruke øynene. Det må handles.

Å delta i problemløsning er et trinn som både kan beskrive en indre monolog og en samtale eller utprøving sammen med andre. Poenget er å reflektere-i-handling, altså å gjennomføre tankevirksomhet eller en samtale mens handlingen pågår.

Å skaffe seg mer erfaring, å øve, er siste trinn for begynneren. Utvikling av ferdigheter handler om at det som trenes, utvikles.

"Frivillighetens læringslandskap" kan beskrives slik:

Det er stort, det er sivilsamfunnets læringslandskap. I dette store landskapet finner vi "kulturaktiviteter" som et mindre læringslandskap og Folkekulturforbundets landskap, "tradisjonskulturens landskap" som en del av dette igjen:

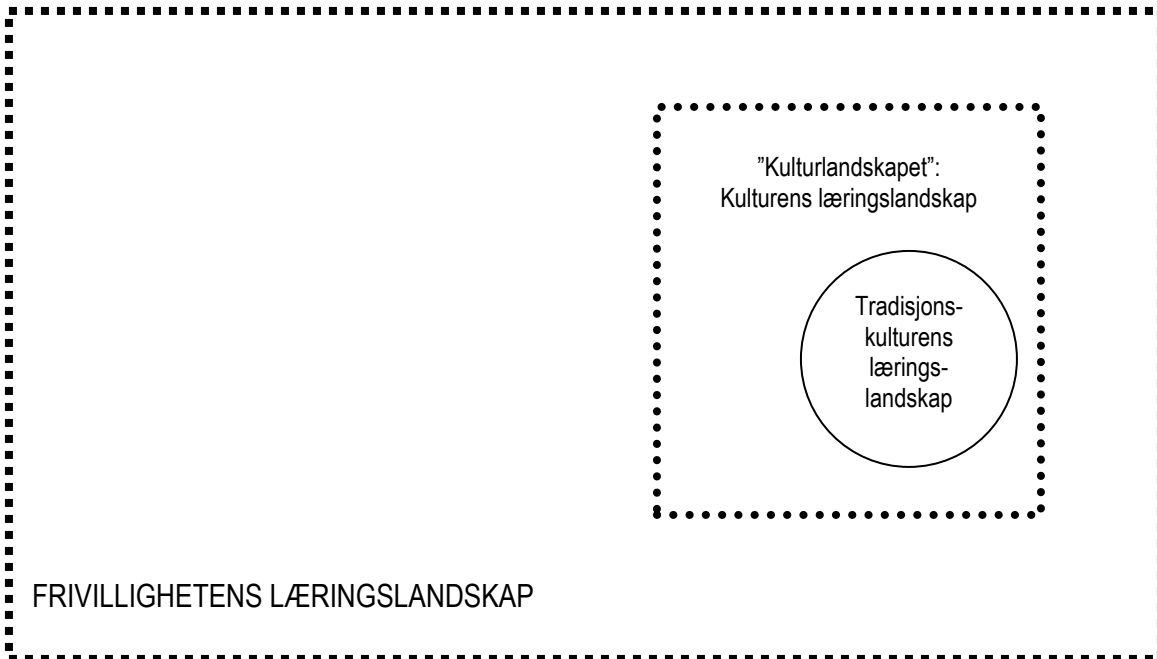

Fig. 8. I læringslandskapet innenfor læringslandskapet innenfor læringslandskapet (fritt etter Inger Hagerup)

"Frivillighetens læringslandskap" har en rekke karakteristika som skiller det fra andre landskap. Den største forskjellen på dette landskapet og skolens læringslandskap er frivilligheten. De som arrangerer kurs og opplæringstiltak er i stor grad frivillige på lokallagsnivå og de som deltar gjør det av egen fri vilje. Dette gir dette landskapet noen bestemte kvaliteter, men også en egen sårbarhet. Kvalitetene er beskrevet ved å bruke et begrep fra en av informantene, "merverdi". Merverdien ved å lære i frivillig kulturarbeid er at individet ikke bare utvikler fagkompetanse, men også kompetanse på en lang rekke andre områder som lærings- og metodekompetanse, sosial og kulturell kompetanse og psykisk-kognitiv, utholdenhets- og refleksjonskompetanse. Merverdien består også i tilhørighet, gode opplevelser og kontinuitet i læringen (hvis individet går inn i lagsarbeidet).

Sårbarheten er systemisk, dvs. den skyldes trekk ved systemet som organiserer opplæringstiltakene. Det er mye som skal klaffe for at gode opplæringstiltak blir til. I undersøkelsen har Thommessen pekt på behovet for lokaler, en tilfredsstillende økonomi, gode sosiale strukturer der kulturaktiviteter, organisasjonsarbeid og "arbeid for forandringer" kan spille sammen samt symbolske strukturer som bygger opp under opplæringstiltakene og gjør det mulig å rekruttere de som en ønsker å få med seg.

Dette "frivillighetens læringslandskap" kan sies å være to landskap, der det største består av alle læringsarenaene som organisasjonene er virksomme på og der det mindre landskapet består av "den organiserte kursvirksomheten" med støtte i henhold til Lov om voksenopplæring.